

Op het juiste spoor door combinatie van zorg en onderwijs

 IJsselgroep
Onderwijs en Zorg | Jeugdpraktijk

Tom (12) hangt geregeld de clown uit in de klas. Peter (11) heeft enorm last van faalangst. Twee ogenschijnlijk totaal verschillende jongens, maar één ding hebben ze gemeen: ze zitten niet lekker in hun vel en lopen vast op school. Corine Zwikker (regiebehandelaar) en Marieke de Boer (gedragswetenschapper) verbinden zorg met onderwijs om kinderen met gedragsproblematiek weer op de rit te helpen.

Waar veel hulpverleningsinstanties zich hoofdzakelijk richten op gedragsproblematiek, verzorgt IJsselgroep zowel educatieve als psychologische dienstverlening. "Dus wij dachten; waarom maken we in de behandeling niet de koppeling tussen onze kennis van het onderwijs én onze kennis vanuit het GGZ", vertelt Marieke. Vanuit dat uitgangspunt ontstond een behandeltraject waarin zowel de leerling die vastloopt, als de ouders en de leerkracht intensief betrokken zijn. Marieke en Corine kijken daarbij naar de talenten van het kind en de in te zetten ervaring van ouders en leerkracht. Marieke: "Een kind zit in interactie met de omgeving, het is dus van belang om de omgeving mee te nemen in de samenwerking. Je kunt het kind zelf sterker maken, maar als omgeving kun je juist het kind hierbij ondersteunen. Zo kun je samen kijken op welke manier je een patroon met elkaar kunt doorbreken."

'Het is mooi om te zien hoe hij zelf zijn keuzes maakt'

Eigenaarschap geven én nemen

Tom liet thuis en in de klas een ander beeld zien. Op school gedroeg hij zich opstandig, lette hij vaak niet op en liet clownesk gedrag zien. Hij was erg bezig met zijn rol in de groep, in plaats van met het maken van z'n schoolwerk. Marieke ging daarop het gesprek aan met zowel Tom als zijn leerkracht en vertelt: "Bij deze jongen is de omgeving snel geneigd om voor hem dingen op te lossen. Vooral op school leek de leerkracht nog in een eerder patroon te zitten, van toen Tom nog meer depressieve klachten had. Ze wilde hem heel erg helpen en voor hem zorgen, waardoor zij snel geneigd was de jongen uit de beste bedoelingen te bemoederen. We ontdekten dat als je Tom zelf laat denken in oplossingen, hij veel verder komt. Het is mooi om te zien hoe hij dan zelf zijn keuzes maakt."

Kijken vanuit talenten

Bij dit traject staat het kijken vanuit talenten voorop. Corine en Marieke werken met de talentenkaarten van pedagoog Luk Dewulf. Met dit coachmiddel kijk je niet naar je parate kennis, maar onderzoek je waar je kracht ligt en waar je energie van krijgt. Denk aan eigenschappen als bezige bij, vertrouweling, bruggenbouwer of stille helper. Tom hield niet van de creatieve vrije vakken op school, hij was er erg goed in geworden om deze vakken op allerlei creatieve manieren te vermijden. Maar kijkend naar zijn talenten blijkt hij ontzettend veel handige ideeën te hebben. Het kwam er dus alleen in de les niet uit. "Met de leerkracht hebben we besproken zijn zelfstandigheid te vergroten. Dat hij een stukje eigenaarschap zelf op zich neemt en aangeeft wat hem kan helpen." Tom leert nu aan de ene kant om zijn behoefte aan te geven en tegelijkertijd krijgt hij ook juist vaker de taak om anderen te helpen. Hij blijkt zich dan veel beter te kunnen focussen op de opdrachten. Doordat de leerkracht nu mét hem overlegt over oplossingen in plaats van over hem te beslissen, voelt hij zich veel beter op z'n plek. Marieke: "Hij leert zo hoe hij zijn talent als grappenmaker niet overdrijft en wanneer hij het juist handig in kan zetten."

'Te weinig leerkansen om steviger in zijn schoenen te gaan staan'

Vooruitgang zit in kleine dingen

Bij Peter was het vooral de school die zich zorgen maakte over zijn ontwikkeling. Zijn ouders liepen er thuis ook wel tegenaan, maar

niet zo heftig. “We lieten de ouders, school en Peter de interactiewijzer invullen om zijn interactiepatronen te leren kennen. Peter is erg geneigd om af te wachten en zich terug te trekken. Peters omgeving is als reactie hierop geneigd om hem te helpen, voor hem te zorgen en adviezen te geven. En meer terugtrekken van Peter, leidt tot meer zorgen bij zijn omgeving”, legt Corine de vicieuze cirkel uit. Voor Peter is het dus belangrijk om te leren meer dingen zelf aan te geven. En de ouders en leerkracht kunnen hem helpen door niet de dingen die nog lastig zijn te benadrukken. “Daarmee versterken ze zijn gevoel van ‘het lukt me toch niet’. De omgeving wil hem graag helpen, maar daardoor krijgt hij juist weinig leeransen om steviger in zijn schoenen te gaan staan.” Corine en Marieke werken in dit traject met de ouders, de leerkracht en Peter zelf samen om een manier te vinden om hem meer uit te dagen buiten de comfortzone te gaan, zonder hem daarbij te overvragen.

De kleine dingen

Waar leerkracht en ouders bij leerlingen met faalangstproblematiek vaker de neiging hebben om de focus te leggen op het einddoel, zit de vooruitgang meestal in de kleine dingen. Een voorbeeld: Peter liep verdrietig weg bij een presentatie, wat een moment van ‘falen’ lijkt. Hij was echter voor de presentatie de confrontatie aangegaan met een pestende klasgenoot en had dit vervolgens op een goede manier uitgepraat met de klasgenoten en de juf. Daarna moest hij nog iets anders spannends doen: die presentatie houden. Hij zag dat op dat moment niet zitten en stapte naar de juf met de boodschap dat hij de presentatie niet wilde doen. Toen hij dat toch moest, liep de emmer over en werd hij verdrietig. “Terwijl hij mooie oplossingen oppakte, die hij eerder niet zou oppakken. Het was knap dat hij aangaf dat hij daar niet nog een presentatie bij kon hebben. De juf leek nog niet altijd bewust van alle stappen die Peter nam. Deze bewustwording kan helpen om dan juist de eerdere successen bij Peter te benadrukken en zijn reactie te normaliseren met een opmerking als: “Ik begrijp helemaal dat het nu iets teveel voor je is. Wanneer zullen we afspreken dat je het gaat doen?”

Samen

Dit voorbeeld laat zien dat het niet alleen belangrijk is dat Peter andere keuzes leert maken, maar dat ook de leerkracht en ouders

een belangrijke rol hebben in het gezamenlijk behalen van Peters doelen. Door op school de lat te hoog te leggen, is het voor Peter moeilijker om kleine stappen te zetten. “Peter leert nu om zelf het lijntje te leggen met de leerkracht en te vertellen wat hij nodig heeft. In overleg met moeder en de leerkracht is wat werkt voor Peter besproken en hoe ze Peter op de juiste manier kan benaderen.”

‘Leren om zelf te vertellen wat je nodig hebt’

Realistische verwachtingen

Marieke en Corine stippen het belang van realistische verwachtingen aan. Corine: “Als een kind van 0 tot 11 jaar nog geen ander gedrag heeft laten zien, dan moet je niet de illusie hebben dat alle problemen voor het voortgezet onderwijs zijn opgelost. Het is dus belangrijk om samen met ouders en school mee te kijken naar een realistisch en haalbaar beeld. We willen dat de kinderen op het goede spoor zitten, maar er mag best af en toe gestopt worden op een tussenstation. Als we maar weten dat we met elkaar wel op hetzelfde spoor zitten. Het eindstation is niet groep 8, als je maar ziet dat de trein de goede kant opgaat.”

Marieke vult haar aan: “Parallel hieraan nodigen we ook school uit op hetzelfde spoor. Het is belangrijk om gezamenlijk, haalbare doelen te stellen. Zodat een kind het niet allemaal ineens moet gaan kunnen, maar dat we juist de kleine stappen met elkaar zien. Dan zie je de vaardigheid groeien. Het helpt enorm als ouders en leerkrachten dezelfde taal gaan spreken samen met het kind. Ouders en school spelen een waardevolle rol in de ontwikkeling.”

‘We willen op het juiste spoor zitten, maar het eindstation is niet groep 8’

Koppeling werkt

De voorbeelden van Tom en Peter laten zien dat met een combinatieaanpak waarin zowel zorg als onderwijs centraal staan, mooie gedragsveranderingen in gang kunnen worden gezet. "We durven wel voorzichtig de conclusie te trekken dat wij onderwijs en zorg beter kunnen koppelen dan andere instanties. We zien regelmatig dat we goede resultaten bereiken met kinderen die uit een hulpverleningstraject komen waar het niet lukte. Andere instanties hebben vaak ook wel even contact met school, maar de adviezen voor leerkrachten zijn heel algemeen. Ze hebben echt wel kennis van de gedragsstoornis,

maar het stukje gedrag op school lukt dan niet", vertelt Corine. Marieke legt uit wat daaraan ten grondslag ligt: "Omdat we naast de jeugdpraktijk ook werken met de scholen zelf, begrijpen we wat wel en niet haalbaar is voor een leerkracht. Die heeft soms wel dertig leerlingen en heeft met veel zaken rekening te houden. Dat wordt vaak onvoldoende gezien. Je moet het echt samen met de leerkracht vormgeven en concreet maken. In onze coachende rol kunnen we dat op de juiste manier ondersteunen."

De namen Peter, Tom en Esther zijn om privacy reden gefingeerd.

School speelt sleutelrol

Esther, moeder van Peter, bevestigt het belang van betrokkenheid van school in het behandelproces. "Peters problematiek manifesteert zich vooral daar, dus je hebt school nodig om stappen te kunnen zetten", legt Esther uit. Terwijl de faalangstproblematiek thuis, tijdens het sporten en in de omgang met vrienden duidelijk afneemt met de begeleiding van Corine en Marieke, is op school nog veel winst te behalen. "Vanuit huis lukt het nu prima dankzij de handvatten die wij als ouders krijgen, maar de kracht voor het oplossen van dit soort problematiek zit hem in de goede samenwerking tussen begeleiding, ouders en school." Met z'n eigen juf is Peter inmiddels op de goede weg dankzij een-op-een gesprekken en het werken aan het ombuigen van zijn kernovertuigingen, maar bij onverwachte omstandigheden zijn de stapjes vooruit nog kwetsbaar. "We tobben nog met het vinden van de juiste momenten op school om te kunnen oefenen. Dit kan bijvoorbeeld met onverwachte beurten, maar omdat ze veel in groepjes werken in plaats van klassikaal, komt dit bijna niet voor. Terwijl dat juist zo goed voor hem is. In het vinden van goede oefenmomenten willen we samen met IJsselgroep in de samenwerking met school nog stappen zetten komende periode."

Meer informatie

Heeft u vragen of wilt u meer weten over de combinatie van zorg en onderwijs? Neem dan contact op met Corine Zwikker (088 093 1515, corine.zwikker@ijsselgroep.nl) of Marieke de Boer (088 093 1515, marieke.deboer@ijsselgroep.nl).

Corine Zwikker, Gezondheidspsycholoog
Marieke de Boer, Orthopedagoog Generalist i.o.

Leestips en literatuur

- 1) Ik kies voor mijn talent (L. Dewulf & P. Beschuyt, 2016) – Ontdekken, gebruiken en delen van je talent in een professionele omgeving.
- 2) Interactiewijzer (R. Verstegen & H.P.B. Lodewijks, 2018) – Analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedsituaties.
- 3) Talentgericht werken in het onderwijs.

Jeugdpraktijk IJsselgroep
T 088 093 16 16
E pdij@ijsselgroep.nl
I www.jeugdpraktijkijsselgroep.nl

 IJsselgroep
Onderwijs en Zorg | Jeugdpraktijk